

Lleida en blanc i negre

La ciutat de Lleida,
el Segrià i
les comarques veïnes
han esdevingut
una de les zones
agrícoles més
pròsperes i amb un
índex d'atur més baix.
Això ha fet que molts
immigrants hi acudeixin
amb l'objectiu de trobar
feina: alguns, pocs,
ja han creat
el seu negoci,
molts aconseguen
anar fent de
feina en feina,
i d'altres malviuen
mentre esperen
la seva oportunitat.

Les comarques de Ponent s'han convertit en un dels territoris agrícoles més pròsperes. Tant és així que per segons quins llocs de la península corre la veu que és la terra promesa on hi ha feina per a tothom. L'estiu passat, la campanya de la fruita va donar-ne a dos mil temporers, de feina. La majoria venia de l'Àfrica, sense saber el futur que els esperava en una ciutat, Lleida, on milers d'emigrants viuen en un barri vell que s'ensorra i que es va convertint en un espai marginal, magatzem de droga, de pobresa i de prostitució.

L'expansió urbanística que ha experimentat la ciutat aquests darrers anys no ha beneficiat pas els més desfavorits. La ciutat de Lleida creix i ho fa, sobretot, per la banda septentrional, on no paren de florir urbanitzacions de cases adossades, camí d'Alpicat. Pocs quilòmetres més amunt, el Club de Golf Raïmat acull els nous devots de l'esport de moda entre la classe benestant lleidatana, preocupadíssima per superar el seu hàndicap.

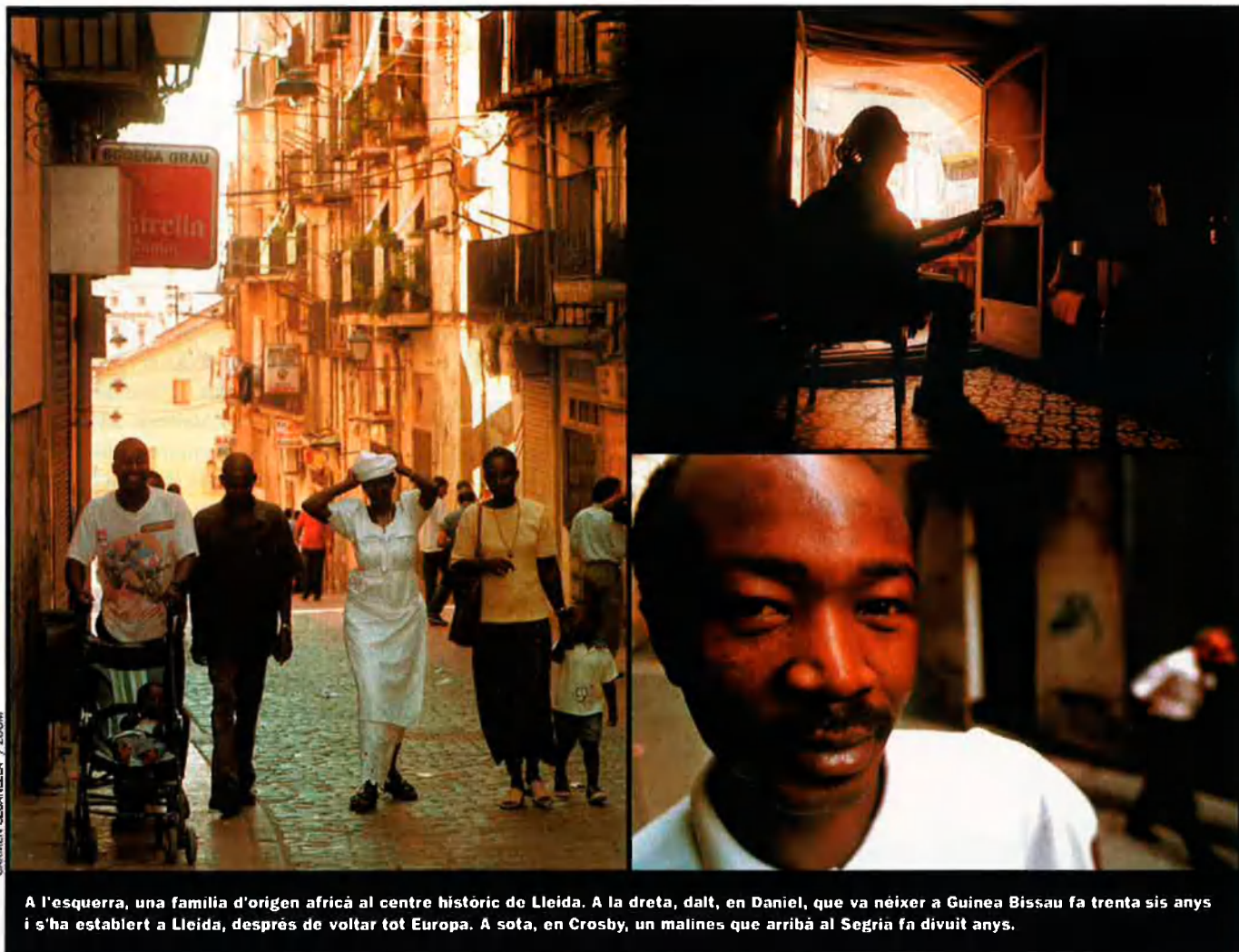
Esclaus de l'hàndicap. És precisament a Alpicat, camí de Raïmat per la carretera d'Osca, que topem un dels casos més clars de la inversa prosperitat que viu Lleida. Mohàmed, de vint-i-tres anys, va deixar el seu país per venir a treballar aquí. Viu amb onze emigrants, dels quals només quatre tenen feina, en una casa abandonada, sense llum, gas, ni aigua corrent. La majoria tenen permís de residència, però no de treball, així que el seu hàndicap és trobar un patró que els contracti com sigui.

I el que troben són pagesos aprofitats que els paguen sis-cents pessetes l'hora (segons el conveni del 2000 haurien de ser 689) i sense hores extra (que s'haurien de pagar a 1.205). "No tinc papers, així que no em queixo. La majoria de nosaltres només aspirem a estalviar els diners necessaris per a poder tornar a a casa".

Estudiant d'Econòmiques, en Mohàmed espera que li convalidin els estudis a la Universitat de Barcelona. Quan l'interroguem sobre les causes de la seva situació actual, s'enganya: "Ni globalització, ni FMI ni Banc Mundial; el culpable sóc jo, d'haver cregut en un El Dorado que no existeix. Quan truco a casa dic que estic bé perquè no es preocupin, però la veritat és que em penedeixo d'haver sortit del meu país. Ho he deixat tot: amics, amigues, família, casa... Tota la meua vida. Aquí, hi estem tan malament que l'única cosa que ens preocupa és de saber si demà treballarem o no. En dos mesos no he tingut ni temps de pensar en noies", es lamenta.

Les noies de la fruita. Molt diferent és la sort de les trenta noies que durant tota la campanya d'estiu van ocupar uns tràilers especialment adaptats per l'empresa de fruita Nufri, als afores de Mollerussa. Segons el sindicat agrari Unió de Pagesos, la temporada de collita de la fruita prova de cobrir-se amb temporers espanyols, però aquests darrers anys un 15% de la contractació és de treballadors de Llatinoamèrica o del Magrib.

Els sindicats tramiten les nòmines d'aquests treballadors d'acord amb el conveni de la temporada, bo i restant-ne un

CARMEN SECANELLA / ZOOM

A l'esquerra, una família d'origen africà al centre històric de Lleida. A la dreta, dalt, en Daniel, que va néixer a Guinea Bissau fa trenta sis anys i s'ha establert a Lleida, després de voltar tot Europa. A sota, en Crosby, un malines que arribà al Segrià fa divuit anys.

percentatge per allotjament. Per exemple, cadascuna d'aquestes noies marroquines guanya 160.000 pessetes, menys les trenta mil deduïdes per despeses. En canvi, viuen en tràilers adaptats amb tota mena de comoditats.

Zarha Ager (Casablanca, 1968) fa vuit anys que viu a Lleida i ha estat contractada com a mitjancera de les noies que vénen d'una regió agrícola del Marroc i que és la primera vegada que surten del poble. Mai abans no havien vist una nevera o una rentadora. Estan molt contentes i moltes no voldrien tornar, assegura la Zarha.

Conscients que l'emigració temporal és beneficiosa, però que no ha de perpetuar-se, els sindicats envien una part de les nòmines d'aquestes treballadores directament al Marroc, seguint el model alemany (els anys 70, el govern alemany transferia una part dels sous dels

emigrants turcs al país d'origen. Gràcies a això van poder engegar molts dels taxis que avui transiten per Istanbul).

Egleila Sàlek va néixer a al-Aaiun l'any 1970, quan encara era territori ocupat per Espanya. Es defensa en saharià, però té passaport algerià. A diferència de tants emigrants, va arribar a Lleida per raons polítiques. "No sóc una emigrant econòmica, sinó política, perquè, al meu país, no hi puc estudiar. Començo l'especialització de pediatria i, després de vuit anys a Cuba, els Amics del Poble Saharià de Lleida m'han aconseguit una beca perquè pugui cursar el primer any a l'hospital Arnau de Vilanova", explica.

En el vint-i-cinquè aniversari de la Marxa Verda Egleila denuncia que Espanya té un deute moral amb el poble saharià. A diferència de la resta de les dones magribines, les saharianes són

despertes i independents, i han hagut de fer de caps de família mentre els homes eren al front. Egleila diu sense por que quan haurà acabat els estudis se'n tornarà al desert. "Espero que aviat es faci el referèndum de la nostra autodeterminació; si no, caldrà que el Polisario torni a les armes", afirma.

A banda la pediatria, l'Egleila tradueix els comentaris que els magribins de Lleida expliquen als metges. Ser emigrant és una condició que s'accentua en detalls tan senzills com aquests. També ho són, detalls d'aquests, i molt evidents, la dieta, la manera de vestir i l'oci.

El bar del carrer. L'oci per a molts dels africans de Lleida és el Bon Profit, el bar-restaurant on es reuneixen cada vespre. El Bon Profit resumeix la història de molts dels emigrants que han arri-

bat a Lleida en la figura del seu propietari, Mamy Tauré (Mali, 1966). En Mamy té trenta-dos germans d'un pare amb quatre dones. Quan tenia setze anys va haver de sortir de Mali per raons econòmiques i se'n va anar a Costa d'Ivori, al Camerun, al Senegal, al Congo, a Togo, a Benín, al Níger i a Algèria, treballant cada dia de la setmana. L'any 1989 va voler provar sort a Europa, perquè tres dels seus germans vivien a París. Preu, 145.000 pessetes: tots els seus estalvis i esperances.

contínuament els clients al carrer i em van tancar dues vegades el local adduint tràfic de drogues, fet que mai no es va poder demostrar. 'Expulsarem en Mamy', va reconèixer el governador al meu advocat. És com si no em permetessin de tirar endavant. Pago totes les factures i tinc els permisos en regla, però continuo essent estranger. El bar tancat, però els permisos i les multes s'han de pagar. Em van obrir un expedient d'expulsió. No entens res i llavors vols morir-te, perquè saps que no mai et

subsaharians s'hauran d'esperar quaranta anys per tornar a tenir els ingressos que tenien els anys 70.

"Cada dia arriben nois més joves -revela en Mamy-. La primera cosa que fan és venir al bar africà que els han dit que hi ha a Lleida. Aquí els aconsellem i provem d'allotjar-los en alguna casa. Tinc un conveni amb els sindicats al bar, els informo i els els envio. És la millor manera d'ajudar-los".

Però després hi ha el carrer, la realitat i el racisme d'una societat que veu créixer inexorablement el nombre d'africans. "Et tracten malament. Ahir mateix em van prohibir d'entrar al Factory (un dels pubs de moda de la ciutat)", denuncia Makhan Cònate (Mali, 1963). En Makhan és el més gran de vuit germans i va arribar aquí el 1992, l'any olímpic. Viu en un pis del carrer de la Companyia, on la majoria de vianants són lleidatans gitanos i d'origen divers. Paga 25.000 pessetes mensuals. El pis té tres habitacions i 70 m². No hi ha nevera ni calefacció. Malgrat les pèssimes condicions d'aquests pisos, se n'han arribat a cobrar lloguers de 200.000 pessetes.

No gaire lluny de la casa d'en Makhan, hi viu en Daniel. Nascut a Guinea Bisau fa trenta-sis anys, té dotze germans de la mateixa mare i del mateix pare. Fa vint anys que és fora de casa. Abans de Lleida havia estat als Països Baixos, Dinamarca, Noruega i Portugal. "Vaig venir per estudiar filosofia i lletres. He treballat i he estat a la presó acusat de passar 'paperines'. Ara m'agradaria dedicar-me a la música. Però on puc tocar si no en un grup de música ètnica?", es demana, i continua: "Des dels vint anys que sóc fora de casa i em considero més europeu que no pas africà; m'agrada Espanya, però somio a tornar un dia a Guinea Bissau o viure en una casa que sigui un vaixell".

"Get up, stand up" (alça't, aguanta dret) canta en Daniel entre frase i frase. La cançó de Bob Marley es va convertir en un himne de rebel·lia. Velles cançons, vells somnis. Massa vells per a gent tan jove.

La droga i la religió. En Daniel va estar-se cinc anys a la presó de Lleida per una condemna. Per ell, fins a cert

Una de les noies vingudes del Marroc per treballar una temporada en una cooperativa de fruita lleidatana.

En Mamy va arribar a Lleida l'any 1990 i la primera cosa que va fer va ser anar a l'Africa'ns Bar, aleshores regentat pel seu cosí Djibril Tauré. "No podia allotjar-me, però em donava menjar. Vaig passar quaranta-vuit dies sense feina, dormint al carrer. Més tard vaig aconseguir feina i un pis al barri antic. La casa queia, però en pagàvem trenta-cinc mil pessetes entre set. El 1991 vaig aconseguir el permís de residència". Havia valgut la pena, va pensar.

Poc després es va casar amb una catalana i, gràcies a una herència que va cobrar la seva dona, van comprar un local i van obrir un bar al carrer de Cavallers. Llavors van començar els maldecaps. "El dia de la inauguració la policia va fer una enganxada al bar. Fustigaven

deixaran tranquil. A Mali, ningú no és condemnat sense ser jutjat, però aquí hi ha molt racisme", diu en Mamy.

L'advocat li va advertir que podien aconseguir la nacionalitat espanyola. "Així ho vam fer i vam guanyar la partida: des del maig sóc ciutadà espanyol, així que, si mai hi torno, em prendran per estranger al meu propi país", riu.

Joves vells. Els africans representen el 13% de la població mundial. Malgrat això, la contribució de l'Àfrica només és de l'1,2% del producte mundial brut. Si, en lloc de considerar el continent en conjunt, ens fixem en l'Àfrica subsahariana, la situació hi és com més va més negra, perquè, segons els índexs més "superoptimistes" del Banc Mundial, els

punt és normal que els joves arribats de l'Àfrica caiguin en la trampa del tràfic de drogues com a últim recurs. "Diuen que els negres som traficants, però el que no saben és que a l'Àfrica no hi ha heroïna ni cocaïna, només marihuana. La gent ho descobreix aquí i ho barreja amb el que els diuen. La majoria dels qui trafiquen són gent de poble, poc informada i molt ignorant", afirma amb rotunditat.

Amb raó o sense, el fet cert és que els magribins de Lleida no es veuen tan incriminats en el tràfic de drogues com els subsaharians. Per alguns això s'explica per la religió, com a agent de contenció: mentre que al Magrib i a l'Orient Mitjà la gent és més religiosa, a l'Àfrica Occidental, l'islam hi és més superficial i l'educació àrab no hi és tan organitzada.

"L'islam és molt més tolerant que la gent no es pensa —afirma Jaiteh Baikali-lu, segon professor d'islam a una de les mesquites obertes de Lleida—. Per nosaltres és fonamental que els nostres fills s'eduquin en l'islam".

Les classes d'àrab són voluntàries. Tres dies la setmana, de les cinc a les set del vespre, hi acudeixen de quinze a vint alumnes, tots fills d'emigrants. Vesteixen camises de Pokèmon, els agrada el Barça i canten cançons pop. "Vénen perquè volen i els ensenjem la doctrina de l'Alcorà: respecte als més grans, no faltar, resar cinc vegades el dia, complir el ramadà, no menjar porc, ajudar el proïsme i no viure a costa d'altri", explica Jaiteh mentre demana als alumnes que es rentin per començar la salmòdia de cara a la Meca.

Mare Àfrica. A banda les dues mesquites, la comunitat africana de Lleida s'organitza al voltant de l'Associació Africana, de caràcter més polític que no pas religiós. Ni a les mesquites ni al Bon Profit, no és habitual de veure-hi dones africanes. Però sí a les reunions del diumenge a la tarda a l'Associació. Fatuo Diaw, una senegalesa de trenta-vuit anys, n'és una: "El meu marit es va posar malalt del ronyó quan era aquí. Al Senegal li van dir que no el podien guarir i que si volia viure l'haurien d'atendre a Espanya. Així que vaig deixar el restaurant que tenia a Dakar i vaig venir

cap aquí. El meu home no treballa des de fa quinze anys, cobra una pensió de la Generalitat i jo tinc feina en un locutori. Tenim set fills" (els dos grans són al Senegal per manca de visat).

Per la dona africana sortir del país representa un alliberament del masclisme dominant, però no renega de l'islam. "L'islam no discrimina la dona. Els qui ens discriminen són els masclismes que se n'han apropiat", opinen la majoria de les dones africanes amb qui hem parlat. En la tradició àrab la dona sempre ha es-

tat la base sobre la qual s'ha definit la identitat de la societat. Per aquesta raó rebutgen el model de dona occidental que veuen a la televisió, perquè la consideren seductora, arrogant i provocadora. Pels musulmans la dona ha de ser responsable dels fills, de la casa i, sobretot, púdica. Un altre dels aspectes més controvertits de la relació home-dona en l'islam és la poligàmia masculina i la pràctica de l'ablació. "La poligàmia no ens agrada perquè som molt geloses —explica una de les dones—. Ara, l'ablació, l'entendem com una tradició, però ja no la imposam a les filles".

La generació pont. Djibril Tauré, més conegut per Crosby, va arribar a Lleida l'any 1982. En Crosby és un dels

emigrants més antics de la ciutat, tota una institució del col·lectiu. Pròfug de Mali, va residir uns quants anys a Alger, on va estudiar dret. Amant de les llibertats, és un defensor de la justícia i sempre regala plaquetes del Che Guevara als xiquets del carrer. "Allò que més em va costar va ser d'adaptar-me al fred i a la poca cordialitat de la gent", afirma. "Quan vaig arribar a Lleida no hi havia negres i la gent em fitava, sorpresa. Un pagès de Vilanova de la Barca (Segrià) em va donar feina, gràcies a un compatriota que havia arribat abans que jo. Com que ens pagava 1.500 pessetes el dia vaig convèncer els meus companys que no podia ser i que calia fer vaga. Resultat: el negre acomiadat i els meus companys guanyant dues mil pessetes la jornada. Pura misèria", riu.

Com a fundador de l'Associació Africana, en Crosby es reunia amb l'alcalde per informar de com tractaven els seus companys: "Més que racisme el que hi ha és molta ignorància i molta por. N'hi ha que es pensen que venim aquí per robar el treball als espanyols. La pitjor cosa de totes és la policia, que et para al mig del carrer només perquè ets negre. Això és racisme, perquè, a un blanc, no li ho fan, això. Sóc casat amb una espanyola i tinc una filla de dos anys. En fa divuit que treballa aquí, però gairebé sense drets".

A diferència del que va passar amb l'Est, Europa té responsabilitats a la Mediterrània meridional, perquè els estats francès, italià i espanyol en van ser metròpolis. No es pot continuar empobrint aquests països i pretendre, a la vegada, que la gent que hi viu s'estigui a casa seva veient, via satèl·lit, com viuen a Europa. Hem de comprendre que la societat es troba en un procés de canvi i que no podem excloure les persones. Vinguin d'on vinguin.

Abans d'acomiar-nos, en Crosby confessa que el millor dia que ha viscut aquí va ser el del naixement de la seva filla, "que no serà ni espanyola ni africana, sinó una dona del món. Nosaltres hem estat la generació pont i la meua obligació és d'ensenyar a la meua filla moltes coses perquè la història no es repeteixi".

Fèlix Merino